

Hơn 1.000 lần cạo tóc

Thích Như Điền

viết để kỷ niệm 50 năm xuất gia và hành đạo

Ngày ấy cách đây 50 năm về trước, vào một sáng đầu mùa hè của năm 1964, tôi một mình đạp xe đạp từ làng Mỹ Hạc, Xã Xuyên Mỹ, Quận Duy Xuyên, trực chỉ xuống chùa Viên Giác tọa lạc tại Hội An, Quảng Nam. Hôm đó là ngày Rằm Tháng 5 âm lịch của năm Giáp Thìn. Một chặng đường dài 50 năm như vậy, nói cho đúng là nửa thế kỷ của một kiếp nhân sinh- đã, đương và sẽ có nhiều điều đáng nói. Hay có, dở có, không như ý cũng có. Nhưng chúng ta nên chỉ hướng về phần tích cực để từ đó vươn lên; chứ không nên bi quan, hay chỉ hướng về phần tiêu cực. Người Đức có nói rằng: “*Die Lehre des Buddha ist weder optimistisch noch pessimistisch, sondern realistisch*“. Nghĩa là: „*Những lời dạy của Đức Phật không những chẳng phải bi quan lẫn lạc quan, mà còn là một chủ nghĩa thực tế*“. Vậy hôm nay tôi sẽ nương theo thực tế này để gửi đến những dòng suy tư của chính mình nhân lễ kỷ niệm 50 năm xuất gia hành đạo tại quê hương nước Việt cũng như tại xứ người.

Là người xuất gia, hầu như ai cũng phải xuống tóc để thể hiện tướng khác tục của mình. Ở thế gian người ta cho rằng: “cái răng cái tóc là cái vóc con người“. Còn người xuất gia lại làm khác tục, không giống người thế tục; nhưng vẫn sống trong thế tục và hành đạo nơi cõi đời nhiều kham nhẫn này. Người xuất gia là người đi ngược dòng sinh tử; nhưng vẫn sống trong cuộc sống có sanh tử, có đối đãi này. Quả là điều chẳng giản đơn chút nào. Điều quan trọng ở đây là chúng ta đã làm được những gì cho chính mình hay cho đời một việc gì đó có ý nghĩa hay không; chứ tuyệt nhiên không phải chỉ có trình bày một vấn đề, một sự kiện mà không tìm cách giải quyết vấn đề, thì căn bản của sanh tử vẫn còn đó.

Khi vị Thầy Bồn Sư cầm cành hoa nhúng vào trong chén nước, đoạn thắm lên mái tóc của giới tử, Ngài đọc rằng:

Thiện tai thiện nam tử

Năng liễu thế vô thường

Khí tục thú Nê Hoàn

Công đức nan tư nghĩ

Nam Mô thanh lương địa Bồ Tát Ma Ha Tát.

Nghĩa là:

Lành thay gã thiện nam

Hay rõ đời vô thường

Bỏ tục, vui Niết Bàn

Công đức khó nghĩ bàn.

Cung kính những vị Bồ Tát chốn thanh tịnh.

Chỉ ngần ấy câu văn thôi, chúng ta cũng đã thấy thế nào là đời sống của một người xuất gia rồi. Chính vì nhận chân được cuộc đời này là vô thường; nên mới đi xuất gia, mà sự nhận biết này không phân biệt tuổi tác. Có khi người ta già 80 hay 100 tuổi vẫn còn luyện tiếc thế gian này và không chịu buông bỏ nó. Ngược lại nó cũng sẽ buông bỏ ta thôi! Vì lẽ, phàm những gì có hình tướng thì đều bị vô thường chi phối, mà đã là vô thường thì dĩ nhiên là bị khổ bức bách, đã khổ rồi thì thực tướng của nó là không và vì bản chất của mọi hiện tượng đều là vô ngã. Nhưng chúng bị vô minh ràng buộc, kéo lôi; nên bị 12 nhân duyên vướng mắc. Nếu vô minh hết thì hành động cũng hết. Nếu hành hết thì thức cũng không còn cho đến không còn sanh già, bệnh chết nữa. Đây chính là pháp duyên sanh. Ai hiểu được pháp này, người ấy sẽ hiểu Phật và ai hiểu được Phật, kẻ ấy sẽ hiểu được pháp là vậy.

Bỏ tục để vào chùa xuất gia học đạo là một quyết định sanh tử và nó chẳng phải đơn thuần là một sự ra đi không có định hướng. Nếu không có hướng đi, tất chẳng phải nên vào chùa. Vì đường đời có muôn vạn nẻo, tại sao lại phải vào chùa để đi xuất gia? Thứ nhất là do nhân duyên nhiều đời đã có trồng căn lành nơi Tam Bảo; nên đời này mới được như vậy. Thứ hai là được sanh ra trong một gia đình có cha mẹ, anh chị em đều có chánh tín nơi Tam Bảo và thứ ba là phải có ý chí đồng mãnh mới có thể chọn cho mình một con đường ngược dòng sanh tử như thế. Đó là những công đức mà người xuất gia cần phải giữ gìn, trân quý.

Kể đến Hòa Thượng lấy dao cạo ba nhát trên đánh đầu và xướng bài kệ rằng:

Hủy hình thù chí tiết

Cắt ái từ sở thân

Xuất gia hồng Thánh đạo

Thệ độ nhất thế nhân.

Nam Mô Ly Cấu địa Bồ Tát Ma Ha Tát.

Nghĩa là:

Bỏ mình, giữ chí khí

Lìa yêu, xa người thân

Xuất gia theo đường Thánh

Nguyện độ hết mọi người.

Xin cung kính các vị Bồ Tát xa lìa nơi dơ bẩn.

Như vậy đó. Người xuất gia phải hiểu rằng có nhiều cách xuất gia; nhưng trước tiên là phải ra khỏi nhà thế tục, sau đó ra khỏi nhà phiền não và cuối cùng là ra khỏi nhà của ba cõi không yên (dục giới, sắc giới và vô sắc giới). Đầu tiên phải thay đổi hình hài. Ngày xưa chưa xuất gia ăn diện như thế nào cho hợp thời hợp thế thì bây giờ phải bỏ thói cũ đi mà chỉ giữ lại chí khí của một bậc Đại Trượng Phu như trong văn Cảnh Sách, Ngài Quy Sơn Linh Hựu đã dạy: “*Người xuất gia có một phương trời cao rộng, tâm lẫn thân đều khác tục, chán nhiếp các loại ma, trên đền bốn ân nặng, dưới cứu khổ muôn loài, nhằm làm hưng long hạt giống Thánh. Nếu không là như vậy, nghĩa là đã phạm vào quy củ của Thiền Môn...*”.

Kế tiếp là phải đoạn trừ ái ân thường tình. Có thể là tình chồng nghĩa vợ, tình gia đình, tình cha mẹ, anh em, bạn bè thân thuộc. Việc này nó chẳng đơn thuần chút nào cả; nếu kẻ ấy không quyết tâm và trì chí. Dây ái và dây ân là hai dây trói buộc sanh tử của con người. Bây giờ người xuất gia quyết tâm đoạn trừ, cắt bỏ. Đây là khả năng vượt thoát đầu tiên của người xuất gia vậy. Mục đích của người xuất gia rõ ràng là để làm việc Thánh, chứ chẳng phải việc phàm tình. Vậy việc Thánh ấy là việc gì? Đó chính là giúp mình và giúp đời phải ra khỏi lưới sanh tử của nghiệp quả để tiến đến con đường giải thoát những khổ đau phiền lụy của cuộc đời. Nhưng chẳng phải chỉ ngồi yên nơi chốn ấy, mà phải đi vào đời để cứu độ chúng sanh. Đó mới chính là hạnh nguyện của Bồ Tát, hành lục độ Ba La Mật.

Tiếp theo Hòa Thượng cho đọc bài kệ khác như sau:

Thế trừ tu phát

Đương nguyện chúng sanh

Viễn ly phiền não

Cứu cánh tịch diệt.

Án tắt điện đô mạng đã ra, bát đà da ta bà ha.

Nghĩa là:

Cạo bỏ râu tóc

Cầu cho chúng sanh

Xa rời phiền não

Rốt ráo an vui

Ăn tát điện đô mạng đa ra, bát đà da ta bà ha.

Như thế việc cạo bỏ râu tóc với mục đích là cạo bỏ những phiền não khổ đau lại cho đời và xả thân để cầu đạo giải thoát. Không phải chỉ riêng mình được việc này mà nguyện cho tất cả chúng sanh cũng sẽ được an vui tự tại như việc cạo bỏ râu tóc vậy. Ở trong chùa không phải chỉ có cạo tóc lần ấy mà thôi, mà mỗi tháng phải cạo hai lần. Đó là vào ngày 14 và 30 âm lịch; nếu tháng thiếu thì ngày 29. Vì những ngày này tại các chùa đều có tổ chức lễ sám hối danh hiệu Phật. Mỗi tháng cạo hai lần. Mỗi năm 12 tháng, tức là cạo 24 lần. Có những năm nhuần phải cạo đến 26 lần. Riêng bản thân của tôi đã đi xuất gia đúng 50 năm. Như vậy con số lần xuống tóc ít nhất là 1.200 lần. Thỉnh thoảng vẫn có thêm những lần cạo đặc biệt nữa. Do vậy tôi chọn đề tài như trên là “hơn 1.000 lần cạo tóc,, là vậy.

Tôi, một con người bình thường và cũng tầm thường. Vì lẽ vẫn còn thương, ghét, giận, hờn, vui, buồn, khổ tâm, nhọc tứ và với thân tứ đại này được cấu tạo bởi đất, nước, gió, lửa tôi vẫn bị cảm nắng, lạnh hay ho. Rồi từ đây ở tuổi 66 này trở đi sẽ dành nhiều thì giờ cho bác sĩ cũng như nha sĩ và có thể còn hơn thế nữa, để rồi một ngày nào đó tôi cũng sẽ lên bàn thờ ngồi nhìn xuống mọi người, cũng giống như bao nhiêu bậc Tôn Túc khác đã ra đi mà thôi. Nhiều người vẫn không thích tôi. Bởi vì tôi khó tính, nghiêm khắc, đôi khi dẫn đến sự tự quyết quá đáng để trở thành độc tài. Tôi lo cho chuyện công, kéo một đầu tàu thật nhanh, khiến cho nhiều người lỡ chuyến, sanh ra phiền muộn. Tôi kêu gọi Phật Tử đóng góp tiền bạc để xây dựng chùa chiền hay cứu trợ khắp nơi, giúp người cơ nhỡ, khiến cho nhiều người không thể đóng góp được; nên sanh ra buồn phiền. Về phía đệ tử xuất gia và tại gia cũng có nhiều điều cần phải nói:

Tôi biết rằng trong 45 Đệ Tử Xuất Gia và nhiều Đệ Tử Xuất Gia Y Chi cũng như 7.000 Đệ Tử tại gia đã quy y với tôi; đó là chưa kể đến hàng ngàn người đã quy y Tam Bảo từ lâu cũng nương tựa với tôi trong hơn 35 năm ở Đức và 15 năm ở Việt Nam cũng như Nhật Bản, trong đó có rất nhiều người than phiền về tôi là: „Ông Thầy này khó tính quá“. Một mai đây tôi có ra đi tôi cũng sẽ nhận được sự trách cứ này. Vì lẽ tôi muốn mọi người tiến bộ nhanh và gặt hái được những thành tựu nhất định; nên mới lo toan như vậy. Còn vấn đề tiền bạc, khi tôi đi vận động, tôi sẽ tự hỏi rằng: Tiền này để làm gì? Nếu câu trả lời là: để xây chùa, giúp bảo lụt, giúp quỹ học bổng cho Tăng Ni, giúp người nghèo khó v.v... thì tôi an tâm để kêu gọi tiếp. Vì câu trả lời nó không phải riêng cho cá nhân tôi, thì không có gì để phải bận tâm cả.

Việc học hành tu niệm của các Đệ Tử cũng vậy. Tôi không coi trọng bằng cấp; nhưng tôi rất quý những người có học hành đỗ đạt đàng hoàng. Vì lẽ xã hội ngày xưa hay ngày nay và dẫu cho nhiều năm tháng trong tương lai đi chẳng nữa cũng vậy, xã hội này vẫn phải cần những con người có đạo đức, có tu, có học như thế. Nếu không phải vậy thì xã hội này sẽ suy đồi. Cho nên tôi vẫn thường hay nói. “*Bằng cấp nó không làm nên con người, mà chính tư cách nó mới làm nên con người*“ và “*Sự học nó không làm cho người ta giải thoát được; nhưng*

nếu muốn mở cánh cửa giải thoát kia thì không thể thiếu sự tu và sự học được". Đây chính là phương châm hành hoạt của tôi trong cuộc đời này. Thế nhưng vẫn có nhiều người không thích như thường. Tôi tôn trọng việc ấy. Bởi vì đó là quyền tự do cá nhân của họ. Họ có quyền phê phán và nhận xét một sự việc; nhưng đúng hay sai là tùy theo hoàn cảnh, thời điểm cũng như của mỗi sự việc trong cuộc sống này. Đúng hay sai, xin để lại cho cuộc đời và thời gian sẽ giải trình cho nhân thế rõ về sau này.

Tôi, một người nông dân của xứ Quảng, xuất thân từ chôn bùn như nước đọng; nếu không nhờ Tam Bảo gia hộ, trợ duyên thì tôi đã không có được ngày hôm nay. Những việc như xây chùa, độ chúng, viết sách, dịch kinh, giảng pháp v.v... rồi những thị phi, nhân nghĩa, phải trái, hơn thua v.v... tất cả đều là những đối đãi trong cuộc đời này. Khi tôi ra đi, tôi sẽ chẳng mang theo gì cả, ngoại trừ tâm thức của mình. Do vậy, tôi biết rằng những cái gì của trần thế xin trả về cho trần thế và những gì thuộc về ân nghĩa thì xin nguyện đáp đền.

Tôi thầm cảm ơn Mẹ Cha đã tạo nên vóc hình này. Nếu không có tám thân này, ắt sẽ chẳng làm được gì cho nhân thế. Con xin tạ ân Tam Bảo. Vì nếu không có Tam Bảo thì con đã chẳng có thể xuống tóc, xuất gia và hành hạnh Ba La Mật được. Con xin tạ ân Thầy Tổ. Vì nếu không có Thầy tế độ thì con sẽ không được người đầu tròn áo vuông như ngày hôm nay. Tôi xin cảm ơn đời, cảm ơn người; kẻ gần cũng như người xa; kẻ thân cũng như người sơ; kẻ thích cũng như người không thích... Tất cả quý vị đều là những thiện hữu tri thức của tôi. Vì nếu không có quý vị thì ai có thể trợ duyên cho tôi trên bước đường học Phật và hành hạnh Phật như thế này được. Chắc quý vị cũng không quên những lời phát nguyện của tôi đầu đó rằng: *"Con xin nguyện mình sẽ làm một dòng sông để chuyên chở những trong đục của cuộc đời và con xin nguyện mình làm mặt đất để hứng chịu những sạch như của nhân thế"*. Thiết nghĩ như thế cũng đủ cho một chuyến lữ du trong cuộc sống ngắn ngủi tạm bợ này.

Mọi vật trên thế gian này chẳng có gì miên viễn cả. Do vậy những điều tôi trình bày bên trên nó cũng chỉ có tính cách thời gian mà thôi. Vì lẽ tất các pháp đều bất định. Nghĩa là pháp ấy ngày hôm qua đúng; nhưng ngày mai có thể sai; hoặc ngược lại. Nhờ sự bất định đó mà mọi người, mọi loài cũng đều có khả năng giải thoát sanh tử luân hồi, sớm chứng thành quả vị giác ngộ trong mai hậu. Thời gian có trôi qua, không gian có dừng lại thì vô thường vẫn chi phối mọi vật trên thế gian này. Chỉ có cái nhìn vào thật tướng của sự vật là KHÔNG thì ta mới nhận chân được sự hiện hữu của mỗi người chúng ta trong thế giới đối đãi này mà thôi.

Đề kỷ niệm 50 năm ngày xuất gia hành đạo, không phải để khoa trương mà để nhắc nhở cho chính mình, là mình đã bước đi được những bước như thế trong 50 năm qua và cũng đã có 50 năm nhờ vào hạt cơm của Đàn Na Tín Thí mà mình có được một chuyến hành trình ý nghĩa trong kiếp sống này.

Xin chấp tay cầu nguyện cho tất cả những bậc Sư Trưởng, thân bằng quyến thuộc, bè bạn gần xa cũng như những người Đệ Tử thân thương xuất gia cũng như tại gia có được những niệm sống an lành ở cõi này hoặc những nơi chốn xa xăm nào khác và hãy tự tin nơi chính mình để vào đời cứu khổ nhân sinh.

Kính nguyện

Viết xong bài này tại thư phòng chùa Viên Giác Hannover Đức Quốc để kỷ niệm 50 năm ngày xuất gia hành đạo tại xứ người.